

Mariusz Świątek: Wysiedlenie i zniszczenie Jasła w 1944 roku

Wydawało się, że jest już blisko końca okupacji niemieckiej. Sowieci wkroczyli do pobliskiego Krosna i... zatrzymali się. Niemcy rozpoczęli wówczas wysiedlanie mieszkańców Jasła, a następnie grabili, palili, wysadzali w powietrze budynki. Zniszczyli miasto.

[Okupacja niemiecka](#) [Wysiedlenia](#) [Zbrodnie niemieckie](#)

13.09

Budynek Banku Polskiego w Jasle i jego ruiny (ilustracja za „Biuletynem IPN” - nr 9/2023)

Jasło na przestrzeni dziejów przeżywało okresy rozkwitu i stagnacji. Wielokrotnie padało łupem wrogich najazdów, dorobek mieszkańców trawiony był też przez pożary, jak ten z 1826 r., gdy zniszczeniu uległa zabudowa w Rynku. Miasto było liczącym się ośrodkiem handlowym, a pod koniec XVIII w. stało się siedzibą cyrkułu, ważnym ośrodkiem administracji.

Rozkwit Jasła nastąpił w drugiej połowie XIX w., gdy w okresie tzw. autonomii galicyjskiej władze samorządowe prowadziły racjonalną gospodarkę, inwestowały w oświatę i w rozbudowę miejscowości. Po doprowadzeniu do miasta linii kolejowej, a następnie jej połączeniu z Rzeszowem, Jasło stało się liczącym węzłem komunikacyjnym. Wydarzeniem o szczególnym znaczeniu było utworzenie w 1868 r. gimnazjum. Wpłynęło to na demograficzny rozwój miasta. Jasło uważane jest również za kolebkę przemysłu naftowego. To tu Ignacy Łukasiewicz uruchomił pierwszą działającą na skalę przemysłową rafinerię.

Miasto było ośrodkiem życia politycznego. Jego mieszkańcy aktywnie włączyli się w walki podczas Powstania Styczniowego, a potem wsparli organizację Legionów. Podczas I wojny światowej na terenie Jasła i ziemi jasielskiej sześciokrotnie przesuwawa się linia frontu. W mieście uległo zniszczeniu kilka budynków i obiekty rafinerii w Niegłowicach.

Podczas II wojny światowej

Niemcy zajęli Jasło 8 września 1939 r. Władzę w nim przejęła początkowo administracja wojskowa, a następnie cywilna administracja niemiecka. Jasło i powiat jasielski miały dla okupanta szczególne znaczenie. Pod względem gospodarczym najistotniejszy był przemysł naftowy, zlokalizowany na terenie powiatu.

Przez ziemię jasielską prowadziły szlaki kurierskie, którymi polscy patrioci byli przerzucani na Węgry i do polskich oddziałów we Francji i w Wielkiej Brytanii. Na terenie miasta i powiatu działały struktury Polskiego Państwa Podziemnego, które prowadziły działania przeciw okupantom.

Najbardziej spektakularna była akcja „Pensjonat” przeprowadzona w 1943 r. Pięcioosobowy oddział AK uwolnił wówczas 133 więźniów z jasielskiego więzienia. Za działalność niepodległościową wielu mieszkańców oddało życie lub było więzionych w obozach koncentracyjnych.

Nadzieja i pogłoski

Po wyzwoleniu Krosna 11 września 1944 r. mieszkańcy Jasła żywili nadzieję na szybkie zakończenie wojny. Niestety, Rosjanie wstrzymali ofensywę i front zatrzymał się kilka kilometrów przed Jasłem. Zamiast spodziewanego wyzwolenia, mieszkańców czekała przymusowa ewakuacja. Na rozkaz gen. Ottona Obenausa (dowódcy 545. Dywizji Grenadierów) i Kreishauptmanna Waltera Gentza w dniach 13-15 września mieszkańcy zostali wysiedleni, a w kolejnych miesiącach miasto zostało ograbione i całkowicie zniszczone.

[Czytaj artykuł Mariusza Świątka *Wysiedlenie i zniszczenie Jasła w 1944 roku* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Okupacja niemiecka, Wysiedlenia, Zbrodnie niemieckie

Artykuł